

Загълхнало ехо

Сн. Иван Петров
Худ. оформление: Таня Дечева, Николай Генов

ПОЕТ НА МИСЪЛТА И ДИАЛОГА

Явор Василев

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Поетичното творчество на Циприан Камил Норвид (1821–1883) представлява едно от най-самобитните явления в полската поезия на XIX век. Традиционно Норвид е определян като постромантик. Действително в ранното си творчество (40-те години) поетът изхожда от стилистиката на Романтизма, но бързо я преодолява за сметка на съвсем нов тип поетическо изразяване, непознато дотогава в полската литература. „Изхажването“ на Романтизма и процъфтяващото му епигонство през третата четвърт на XIX век изгласкват Норвид в посока на нови и самостоятелни художествени търсения.

На първо място Норвид автономизира фигурата на лирическият поет, който еволюира от прогласител на националноосвободителната идеология в съзерцател и еманципиран мислител. Предмет на поетичното наблюдение става ежедневната действителност, в която поетът открива нови аспекти от истината за човека. Метафизичните видения на големите полски романтици не намират място в новаторските схващания на Норвид за поезията, според които тя е универсален начин за изследване на света и всяка човешка дейност. Лиричният субект в тази поезия е самоусъвършенстващият се човек, пребиваващ в непрестанно търсене на истината и прецизиране на своя светоглед. Съзнателното си разграничаване от възгледите на Романтизма Норвид изразява в стихотворението „Пилигрим“, което спокойно може да служи като манифест на цялото му творчество. Пилигримът на Норвид не е пилигримът на Мицкевич, той не е народен предводител и жертвен агнец, а смирен странник, който обаче осъзнава висотата на своя аскетичен път.

Поезията на Норвид не му донася голяма слава приживе. Една от причините за това е сложната плетеница от алюзии, асоциации и препратки към културния код на човечеството, съдържащи се в нея. Огромната ерудиция на автора намира широко приложение в скритото диалогизиране с предишни епохи, творци и произведения. Този факт се вписва в цялостната диалогичност на Норвидовия стих, който настоятелно подканва читателя към дискусия и интензивен идеен обмен. Друг важен аспект от новаторската поетика на Норвид е изковаването на неологизми, което като поетична

практика ще се установи едва през XX век. Норвид е търсач на прецизни и същевременно многосмислови дефиниции. Затова езикът като че ли все не му е достатъчен и това го отправя в посока на езикови иновации и словесни игри, някои от които неразшифровани и до днес. Освен всичко друго Норвид има подчертан афинитет към лаконичността и особено премълчаването като поетична техника. Недоизказаната мисъл отстъпва място на многоточието и отваря вратата към свободна читателска интерпретация. Не на последно място трябва да се обърне внимание на иновациите в структурата на стиха, които Норвид последователно прилага, превръщайки се в предтеча на междувоенните поети. Авторът нарушава установената постройка на стиха, редува къси и дълги стихове, гради нетрадиционни по форма строфи. Ритмичността в поезията на Норвид се дължи не толкова на стихосложението, колкото на характерното редуване на риторични фигури, въпроси и отговори (динамика на мисълта). На графично равнище пък Норвид експериментира с пунктуацията, междубуквеното разстояние, полуслятото изписване на отделни думи и т.н.

Творчеството на Циприан Камил Норвид е своеобразно възраждане на кратките поетични форми в полската поезия, изместени по времето на Романтизма от лирическата драма, романа в стихове и други лироепически жанрове. Норвид обаче не намира свои последователи, а поетичните му достижения се обособяват като самостоятелно и изолирано явление в полската литература от XIX век. При все че поетът не остава безразличен към актуалната общественно-политическа ситуация в Полша, съзерцателната му нагласа на страничен наблюдател не се вписва в дейните усилия както на романтиците, така и на позитивистите в посока на практичното осъществяване на националния идеал. Литературният принос на Норвид е оценен по-късно от младополските поети и следващите поетични поколения. Днес поетът заема достойно място в полския литературен канон.